

Entrar, sortir

Antoni Mora

Una de les criatures kafkianes més singulars manifestava la seva sospita, en un informe adreçat a una acadèmia, que no s'entendria bé l'ús que feia del mot «sortida». No especificava si amb el terme «entrada» preveia que la cosa pogués anar millor. Tampoc no resulta completament clara –inevitable– l'afirmació d'Anne Carsons, quan afirma que «tota sortida és una entrada». Seria una sentència més manejable un cop matisada amb un «de vegades», o que el «tot» fos substituït per un «potser». O les dues coses: podria donar-se el cas que una sortida arribés a ser alguna cosa semblant a una entrada.

Sortida de Rússia. Puixkin havia emprès un viatge a la remota frontera del sud-oest del seu expansiu país amb la finalitat, deia

públicament, de reunir-se amb les tropes imperials de primera línia. Corria l'any 1829. Si això no colava, un altre pretext que tenia en reserva era que viatjava per reunir-se amb el seu germà, mobilitzat per l'exèrcit. Així és com el poeta s'empescava diferents excuses perquè sabia que, als ulls de l'autoritat, no era gens de fiar. Però la secreta intenció només la confessà a algun amic, i era tan senzilla que avui pot semblar completament inofensiva, tot i que en el seu moment no deixava de ser ben subversiva: no volia fer cap altra cosa que sortir de l'imperi rus, encara que només fos per una estona, per treure el cap i «respirar». Això li costà fer una barbaritat de kilòmetres –en diligència, a cavall i fins i tot alguns trams a peu–, per al final no poder assolir l'objectiu: en arribar a Arzrum resultà que la capital de l'antic regne d'Armènia havia estat arrabassada als turcs, de manera que el pobre Puixkin seguia sentint-se ofegat, incapaç d'escapar a l'atmosfera russa.

I l'imperi rus segueix estenent-se en l'espai, després d'haver-se arronsat considerablement una temporada. També és veritat que durant l'intens episodi soviètic havia resultat molt complicat sortir d'aquell súper Estat. Però ara, sota el nom més païble de «Federació», s'ha tornat a lliurar a operacions d'extensió territorial (cultural,

Antoni Mora, «filòsof polític», especialitzat en els Drets Fonamentals i en la seva institucionalització a través de l'Ombudsman: està vinculat al Defensor del Pueblo des de fa prop de vint-i-cinc anys i fou conseller resident de projectes de cooperació de la Unió Europea per instaurar i desenvolupar aquest tipus d'institució a països com Kazakhstan, Armènia o Macedònia. Formà part de l'equip editor de les obres completes d'Enrique Tierno Galván (8 volums, 2008-2012). Autor del postfaci de l'edició de butxaca de *Quanta, quanta guerra...*, de Mercè Rodoreda (2008). Coordinador de monografies dedicades a Maurice Blanchot, Jean-Luc Nancy i Eduard Nicol.

militar): Crimea fa uns mesos i la guerra d'Ucraïna ara mateix (una guerra com moltes d'avui: cruentes, però sense una declaració formal, i que surten als mitjans de comunicació només de tant en tant, segons no se sap quines directrius). L'annexió i la guerra es justifiquen en nom d'una condició de ser «rus» (es tracta de l'èsser rus), i això tant qui empeny des de fora –envaint territori– com qui ho accepta –i lluita– des de dins. El *mal* –perquè es fa un mal: s'assassina gent a dotzenes, en el segon cas– es fa en nom d'una condició ètnica o cultural. Però si es mira vers l'interior de l'estructura estatal anomenada Federació de Rússia, resulta que uns bons milions de persones no són russes, segons la mateixa lògica etnocultural. En realitat, la llengua russa disposa de dos termes per parlar de la condició de rus: qui n'és «ètnicament» (valgui això el que valgui) i qui n'és com a ciutadà, de la mateixa manera que a Kazakhstan, un territori que va pertànyer tants anys a l'imperi rus (amb diferents noms) que en realitat mai no va ser un estat independent fins ara mateix (1991), el terme *kazak*, quan es vol parlar amb propietat, equival a un específic grup social i cultural (i «ètnic»), mentre que *kazakhstani* es refereix a una ciutadania que inclou diferents grups, entre d'altres, precisament, uns quants milions de persones russes.

Sortir d'Amèrica. Un altre imperi, una altra manera de ser imperial, i tota una altra vivència –i incomoditat. La d'Al Lewis, l'actor ianqui, més conegut per haver encarnat l'avi Monster de la cèlebre sèrie de TV dels seixanta que no pas per la seva sovintejada implicació en campanyes a favor dels drets civils –per a l'abolició de la pena de mort, contra la criminalització

de la droga o tota mena de qüestions ecològiques, entre moltes altres, al llarg de la segona meitat del segle XX. Fins i tot s'havia atrevit a presentar-se com a candidat a governador per a l'Estat de Nova York, i jo diria que no va sortir elegit. Molt al final de la seva llarga vida, en un documental sobre la seva persona, no per casualitat titulat *Goodbye, America* (estrenat pòstumament l'any 2007), explicava que quan algun compatriota li preguntava tot enfadat perquè no fotia el camp del país, ja que era tan combatiu contra les seves polítiques i els seus dirigents, ell responia que ho faria molt a gust, però que abans li indiquessin sisplau en quin indret del planeta podria aixoplugar-se de l'allargada i implacable influència del Departament d'Estat dels EUA. Ningú no li sabia donar raons.

Sortir d'Europa. Potser hauria de resultar més fàcil, ja que el seu perímetre no sembla seguir creixent. O sí? (Decididament, no: Europa no ha perdut la dèria d'expandir-se, tot i que ara ho fa d'una altra manera, davant les moltes altres que emprà al llarg dels segles; ara ho fa d'una manera reconcentrada, com qui diu, dins seu.) Si s'intenta una sortida cap a l'est, potser no resulta tan fàcil determinar quan ja no s'hi és. En quin punt de l'est, que inevitablement *encara* serà Rússia, ja no serà Europa? Turquia, ja no és Europa? (la vella història: quantes discussions, que avui semblen quedar molt enrere, sobre aquesta qüestió, relacionada amb l'expectativa de l'entrada turca a la Unió Europea); tampoc no ho són Geòrgia ni Armènia? Puixkin ho tenia ben clar: en el seu viatge cap a Armènia (ocupada pels turcs al segle XIX, però també ara mateix, segons la zona exacta de què parlem, i segons ens ho

expliqui qui ens hi guiï, sobretot si és un armeni), considerava que Europa acabava a mesura que el viatger, sortint de Rússia, s'endinsava per terres georgianes —«El pasatge d'Europa a Àsia és fa més perceptible d'hora en hora: els boscos desapareixen, els turons s'aplanen, l'herba s'espesseix i la vegetació es fa més vigorosa; apareixen ocells desconeguts en els nostres boscos» (*Viatge a Arzrum*, 1829). Una cosa similar es pot llegir en el seu poema *El presoner del Caucas*: el presoner del títol és europeu per ser rus, en contrast amb els seus carcellers georgians. Avui, en canvi, resultaria difícil trobar un ciutadà georgià que no se senti plenament europeu, i no diguem si aquest *sentiment* l'ha d'exhibir en presència d'un rus. Per constatar-ho només cal fer un tomb per Tbilisi i comprovar que pel carrer es poden veure tantes banderes de la Unió Europea, si és que no moltes més, com a qualsevol capital de la mateixa Unió, i això sense pertànyer-hi.

La sortida cap a l'oest no comportaria menys dubtes, ja que un cop superat el trasbals d'anar més enllà de Finisterre, el viatger es troba amb una frontera mòbil, car, com és sabut, el *far west* va ser el gran mite d'aquells intrèpids europeus establerts a la nova terra que treballaven (colonitzaven i sovint massacraven), tot avançant cap a l'altra banda del continent, fins arribar al Pacífic. No feien altra cosa, ells, europeus, que eixamplar Europa en terres estranyes. I no sembla que ho hagin deixat de fer mai. Un dia es colonitzarà Mart, i tant si l'enginyeria és ianqui com russa, costarà que els habitants informats d'altres planetes no ho vegin com un acte imperiàlista netament —culturalment— europeu.

Abandonar Europa pel sud podria semblar més fàcil, però un cop arribats a l'al-

tra vora mediterrània caldrà seguir un bon tros, terra endins, per perdre de vista trets i vestigis que a un europeu una mica culte no li deixaran de ser molt familiars.

Greixida. L'expectativa d'una possible sortida, no d'Europa, però sí de la Unió Europea (si bé caldria no confondre sistemàticament aquestes dues instàncies, hi ha una dinàmica que du a la indistinció), ha comportat, entre altres coses lletges, la creació del nyap verbal *Grexit*, que ben catalanitzat, i a fi d'evitar entendre'l com un insòlit «èxit de Grècia» —o sí?: alguns ho pensen—, millor se'n podria dir «Greixida» (i «Breixida» —en traducció de *Brexit*— de l'altre país en posició de sortida; i ja hi ha qui s'acomoda a la idea d'una «Catalaixida»). Tot el que ha passat els últims mesos arran del daltabaix financer i polític grec —i, per tant, europeu— ha deixat al descobert una sèrie de fets, i un de no especialment petit és la improvisació amb què funciona la política. La política en general, i l'europea molt en particular, funcionen a base d'etzibades, si bé unes vegades es nota més que d'altres, i últimament es nota molt. Una segona revelació podria ser l'extrema indigència crítica amb què s'analitza tot plegat. Columnistes consagrats, opinadors insistents, intel·lectuals i filòsofs de variada condició i públic prestigi, han deixat ben palès que l'especulació banal sobre coses greus és a l'abast de qualsevol i no té cap mena de conseqüència (encara que només fos en termes de credibilitat). Així, s'ha pogut llegir amb totes les paraules i les corresponents lletres que al costat del deute econòmic i financer s'havia de prendre en consideració «el deute» que tenim «nosaltres» amb «els grecs» (Hi ha expressions que no poden ser escrites sense unes

protectores cometes: la mínima protecció de la vergonya d'haver-les de repetir). Es tractaria d'un deute, sens dubte que mil·lenari, que es veu que tenen els europeus envers els grecs, pel fet que aquests han llegat coses tan monumentals com la democràcia, la filosofia i la tragèdia. Tot això ha quedat escrit i guardat a les hemeroteques digitals de diaris i revistes que, això també cal tenir-ho en compte, ningú no consultarà mai més.

En realitat, la filosofia no la crearen exactament «els grecs» –ni, per tant, «els europeus»–, sinó una colla de bàrbars –en el sentit grec–, emigrants a terres gregues. La filosofia té l'estrany, l'estranger, l'emigrat –el no europeu– en el seu nucli, i en la seva aspiració (la *filia* és europea, però no el *saber* que cerca, que li és aliè). Això, és clar, no implica cap «deute» envers ningú, però obliga a reflexionar una mica sobre la condició europea. La filosofia potser no sigui tant una identitat d'Europa, segons l'exagerada il·lusió de molts filòsofs (Massimo Cacciari: «Europa o la filosofia»), com una de les tradicions que han fet Europa. I una tradició vol dir: contraposició d'idees, de sistemes, de no sistemes i d'«antisistemes», que conviuen al llarg del temps, contraposats, contrastats i sense resolució a la vista.

Europa estranyada, feta per l'estranger, estranya a tota identitat autoafirmada. Els filòsofs tenen tanta culpa –tant de deute– per la fabricació d'un ens sobredimensionat, imperiós i imperial, que val la pena esmentar el filòsof que avui ho desmenteix, ho desmunta i va per tota una altra via: Bernhard Waldenfels. A manera d'un homenatge.

Sí que van inventar «els grecs», no diré «la» mitologia, però sí una de tan poderosa

que no ha deixat de funcionar ni per un moment al cap de tants segles, fins ara mateix. Una mitologia pot ser una taula de mites, però sobretot és una màquina de fer (creure en) mites, creant-ne de nous sobre motlles vells. Ara mateix, penso en el monòlit –negre, llis, tot enigmàtic– del que en diuen «el Deute», que fa el paper del que abans en deien «el Capital», entitat metafísica ominosa que tot ho explica. I tanta xerrameca política amb termes polítics teològics mal secularitzats.

Tradicions europees, mirant de no fer trampa. I totes, realment totes, exportades arreu amb un considerable èxit. La filosofia, d'acord. La democràcia (la tradició, és a dir, una colla d'idees de democràcia, no necessàriament compatibles). La llibertat, la igualtat, la fraternitat. El liberalisme, el comunisme, els seus derivats. La idea i la pràctica de la revolució; la reacció. El colonialisme econòmic, comercial, cultural, lingüístic. L'extermini massiu de poblacions senceres, des que es va pretendre *descobrir* tot un continent –que, òbviament, ja existia– i que en realitat va ser massacrada i europeïtzada de dalt a baix, fins ara mateix. La fam –sobretot la dels altres. La seguretat social, la universalització de la sanitat i la seva generalitzada privatització. Etcètera, que això només és un apunt. Cada tradició implica un costós, llarg i entortolligat procés. Hi ha una cosa molt estranya, quan en les situacions de desplaçats en massa per la guerra (ara, Síria) hi ha qui brama que no és *europeu* no ser conseqüent amb els tractats sobre els drets humans. Una cosa és triar la tradició europea que vol cadascú, i tota una altra quedar-se com a intrínsecament europea només la que li agrada més.

Identificació de la identitat. Si hi ha una identitat europea, i alguna o algunes n'hi deu haver, no en serà una cosa del tot –ni en si mateixa ni en oposició a altres que tampoc no poden ser-ho del tot. Una identitat es clou, al marge del moment de la defunció del seu titular, quan un policia malcarat –o molt gentil– et demana, t'ordena: «identifiqui's!», i treus el DNI. Al marge d'aquesta mena de situacions, les identitats no acaben de *ser* del tot, i molt menys les que són marques col·lectives. O s'entra en discussions tramposes, com aquella de la fallida constitució europea: que si les arrels són cristianes, que si són il·lustrades. I sí, n'hi ha de cristianes, però també de jueves i de musulmanes, molt fortes i molt profundes, i tortuoses, i empantanegades (una murga); i d'il·lustrades tant com de contra-il·lustrades, reaccionàries i variadament llefiscoses. Que «els musulmans» –sovint volen dir «els àrabs», però no només– siguin vistos ara mateix com els enemics d'una identitat europea, i no una més de les seves arrels, no només és una rotunda tergiversació històrica, sinó un senyal de fins a quin punt la propaganda més grollera i a gran escala pot ser eficaç en un termini relativament curt (despertant, al seu torn, els dimonis més remots, allotjats en el més intrínsec de les arrels negades).

Lliçons de democràcia. Potser perquè tenien la patent de «la democràcia», va ser discutit molt discretament el fet que el govern grec portés a terme, el 5 de juliol de 2015, un referèndum que no complia els estàndards internacionals més elementals (precisament els que exigeix Europa fora de les seves fronteres, enviant-hi observadors electorals molt exigents i primmirats,

que no en deixen passar ni una –ho dic per experiència personal): ni per la precipitació amb què va ser cursat pel govern –un dissabte–, ratificat pel parlament –un diumenge– i celebrat tot just al cap d'una setmana després (el rècord més recent en aquesta precipitació i manca de garanties, en l'àmbit estrictament europeu, però fora del marc de la UE, el tenia la Federació de Rússia, que en dues setmanes havia convocat i celebrat pel seu compte i risc un referèndum per sancionar la seva annexió per la força de Crimea, el 16 de març de 2014); ni per l'enrevessada, altament tècnica i decididament poc intel·ligible pregunta, que es referia a una documentació espessa i de difícil comprensió per a qualsevol que no estigués molt assabentat dels pressupòsits; ni, en fi, per l'insòlit fet que els termes de la cosa preguntada eren objecte de negociació enmig de la mateixa campanya que demanava el sí o el no. I, com passa avui tan sovint, que la propaganda i l'eslògan es menja qualsevol indici d'argumentació, la gent preocupada pel que s'havia de decidir –no només l'electorat grec, sinó com a mínim la resta dels ciutadans europeus– estava obligada a posicionar-se d'una manera peremptòria a favor o en contra de coses externes al contingut real de la decisió. I una d'aquestes coses era precisament de seguir o no a la UE.

El pitjor va ser el resultat, no perquè sortís el sí o el no, sinó perquè en la pràctica el convocant trastocà tot seguit el no pel sí, com qui no fa la cosa, revelant llavors una mena de clàusula secreta de la convocatòria –però a la vista per a molts simples lectors de diaris–: si surt l'opció que demano jo, faré el que vulgui. I és el que va fer. En diuen referèndum vinculant.

A curt termini, el referèndum el guanyà l'art del tripijoc, el tactisme i el discurs-sejar amb dobles i triples fons, amb l'únic resultat de mantenir-se en la poltrona a qualsevol preu, que és el que es perseguia. A llarg termini va perdre la idea que sigui possible fer polítiques diferents a les pautades pel dit neoliberalisme, tot i que verbalment és el que es combatia amb tota la maniobra. També va perdre la idea de la democràcia com a procediment polític vàlid i creïble. Europa, la seva unió –i encara, la mera idea d'una tal unió–, no en sortí especialment enfortida, però en quedà pitjor parat el prestigi de l'estat nació, reduït a un drap brut anomenat senyera. I una certa política alternativa, que treia el nas per algun racó d'Europa.

Referèndums d'entrada i sortida. Sí o no, així de senzill, no cal pensar-s'ho més, i de pressa que és per avui. Així són els referèndums. Com el celebrat l'any 1986 a Espanya per sortir o no de l'OTAN, perquè dins ja hi era. No constituí un espectacle menor que el grec de fa uns mesos. Ho recordo: quan el govern anterior, quatre anys enrere, decretà pel seu compte l'entrada del país a l'aliança militar occidental, el principal partit de l'oposició endegà una campanya en contra, però decididament ambigua, sota el lema «D'entrada, no», i un cop conquerit el govern convocà el referèndum, amb el sobreentès que *de sortida, tampoc*. No és que els referèndums hagin de ser necessàriament una farsa grotesca, però no acaben de sortir bé del tot. És com l'atribució d'avançar les eleccions. Com que només la té una persona, sempre depèn de la seva conveniència, personal i política, que les avanci o no. Se n'haurien de treure conclusions, de coses així.

Referèndums europeus. No deixa de ser interessant constatar que dos plebiscits celebrats recentment a països europeus, sobre qüestions que no tenien la pertinença europea com a eix, hagin acabat per centrar-s'hi d'una manera molt decisiva (i aquí deixo de banda les qüestions deficitàries d'ambdós referèndums, el grec pels motius que ja he dit i el català perquè era un referèndum imaginari, tot i que amb conseqüències reals). La UE no passarà pels seus millors moments, però sortir-ne segueix essent un revulsiu per a una part important de la ideologització política. I també per l'altre cantó: rarament la UE s'haurà mullat tan activament en processos electorals regionals com en aquests dos casos.

També cal reconèixer com un element molt aclaridor, en les eleccions catalanes, el fet que una força política amb representació al Parlament, augmentant-hi molt considerablement la seva presència, es declari obertament partidària de sortir de la UE.

Estat europeu. És molt improbable que la UE esdevingui un estat pròpiament dit, començant pel fet que ja no se'n creen, d'estats nous –i els vells perden manxa. La continuació del procés europeu necessàriament ha de dur a una cosa diferent que un Estat nacional (europeu) i completament diferent a uns Estats Units d'Amèrica o a una Federació de Rússia (estructures molt diferents entre si i que, al seu torn, no són homologables a estats convencionals, per molt que s'hi assemblin en determinats aspectes).

L'ogre filantròpic. No serà un estat més, la UE, però alguns hi hem vist la sortida de qualsevol forma del carrincló nacional estatisme, la ideologia que pretén veure

tots els perjudicis en l'estat multinacional al qual pertany, i tots els suposats avantatges de l'estat uninacional i immaculat. No s'adonen que un estat amb sang i fetge, óssos i vísceres, és el més perillós d'entre tots els monstres freds sobre els quals advertia el profeta. L'estat sempre serà monstruós, i com menys nacional sigui, menys monstre serà. Cada dia, al llarg dels últims trenta, quaranta anys, que s'ha rebut la notícia que en tal aspecte cada estat de la Unió havia perdut una mica de sobirania, es notava que el monstre local es llepava la pèrdua, veient-se una mica més afeblit. Però a favor d'unes altres estructures d'estat? Sens dubte –aquesta és la part no tan positiva de la notícia, però la disseminació del poder sempre és millor que no la concentració.

La qüestió no és tant la tan celebrada unitat, com la pretensió d'unicitat. Tant discursar sobre la democràcia, i tot sovint es deixa de banda que la realitat més valuosa de la seva realitat és la convivència de minories, mentre que el govern de la majoria n'és tot just una conseqüència inevitable. L'ontologia política, tan europea ella, és una catàstrofe per a Europa.

L'avinentosa de ser europeïsta. Avui hauria de resultar més aviat xocant. Anhelar ser allò que ja s'és, com a mínim resulta redundant. Una realitat política ja n'és, Europa. Altrament, desitjar-la, voler-la, «estimar-la», encara es fa més estrany. A l'estat, o a l'equivalent en aquests temps a un estat –estructures d'estat, en diuen alguns–, no se'l pot estimar. Voler un «estat propi» és l'expressió d'un desig políticament perwers –políticament, com a mínim. Pel mateix fet de voler. Però també per la «pro-

pietat», sigui en el sentit de ser d'algú –el meu?–, sigui en el sentit d'adequat –a què, a la naturalesa? No cal anar gaire amarat de Kafka –però ajuda– per entendre que l'estat sempre m'és estrany, mai no és meu. I encara sort que «propi» aquí no funcioni el sentit de net, com en altres llengües veïnes. No hi ha res de més brut que un estat, i qui digui una altra cosa no sap de què parla. O massa que ho sap.

Cofoisme europeu. El nacionalisme no és el pitjor enemic d'Europa, com diuen disretretament (mecànicament, avorridament) alguns ideòlegs d'aquí i d'allà, pel senzill fet que n'és un component bàsic –fins que es demostri o es faci el contrari. El nacionalisme dels estats és un primer fre a unes estructures estatals europees coherents, amb una sola política internacional, una sola política d'immigració, de defensa, de cobertura de drets, etc. Tampoc ajuden els nacionalismes cantonals, no estatals, de tants racons d'Europa. La UE és un procés en marxa que difícilment s'aturarà, però amb les atzagaiades nacionals de diferents bandes, uns l'estiren fort per aquí, els altres per allà, i no és segur, però de vegades si no tomba, sembla com si trontollés.

També hi ha un nacionalisme netaument europeu. En realitat, no hi ha contradicció: els feixismes eren molt nacionalistes estatals i europeus (europeïstes), sense solució de continuïtat. Avui hi ha intel·lectuals que el practiquen amb tot el desvergonyiment del món. Un d'ells és Renaud Camus, un patriota francès i europeu, una cosa per l'altra i l'altra per l'una. Des de fa uns anys que ha escrit una colla de llibres sobre el tema, dos dels quals tenen uns títols que ja ho diuen tot: *La*

gran substitució (2011) i *El canvi de poble* (2013). La tesi bàsica és que a França i a tot Europa, des de fa unes dècades, s'està procedint a una invasió subtil dels nacionals per gent forana, sobretot magrebins (i, per tant, musulmans). I això amb la connivència, i de fet organització, dels governants dels diferents països.

És clar que també hi ha els pensadors tòfol, que somien en la creació d'un poble europeu, com si fos l'última possibilitat d'una revolució, en les seves esmicolades ments.

La invasió subtil. No em pot haver sortit el títol de Pere Calders per casualitat. Molts professors –tan sovint, els pitjors enemics de la literatura– diuen que Calders era molt graciós i molt irònic, però en molts dels seus contes feia una crítica molt dràstica de les petites misèries humanes, expressades en els aspectes més quotidians de la vida. El conegut conte que du aquest títol pot ser llegit com una caricatura de tanta genteta que deia –i potser diu– que la seva terra havia estat envaïda per xarnegos, segons una maquinació de la dictadura. A Europa, avui, coses així se senten amb la mateixa espontaneïtat i «bona fe».

Nomenclàtor. A mitjan segle XIX –no cal recordar la data del *Manifest comunista*– l'olla ideològica bullia sense parar, i s'inventava tota mena de noms per descriure allò que estava sorgint. A les revistes i pamflets d'aquells anys es balbucejaven amb entusiasme els termes més variats: «igualitaris», «fraternaris», «unitaris», «comunitaris», «comunitaristes», «comunionistes» –i per què no «comunistes», deuria dir

algú que passava per allà, mig distret–, «icarians», «racionalistes»... Avui la inventiva política s'ha arronsat tant que s'imposen expressions que tot sovint expressen una descarada adoració pel poder. Que «hegemonia» o «sobirania» –i, més esgarri-fós, «sobiranisme» (també en el vocabulari d'un Renaud Camus)– siguin termes d'ús polític pretesament positiu, indica força bé per on van les coses. S'hauria de modificar lleugerament l'apoteigma del sibil·lí filòsof (i teòleg) polític: bona part dels conceptes polítics moderns són conceptes teològics *mal* secularitzats. La secularització indicava una incapacitat per tallar amb la bèstia religiosa, però a sobre fer-ho malament!

Això, quan no parlen d'intervencions militars «humanitàries». Un pamfil il·lustrat clama pel «mestissatge», sense adonar-se que així pressuposa el concepte de raça pura realment existent. La disbauxa és tan gran que uns terroristes assassinen uns periodistes i la intel·ligència benpensant s'omple la boca amb l'expressió «llibertat d'expressió».

Sense sortida. Un cert tipus de pessimista insisteix a dir sistemàticament que no ens en sortirem, quan de vegades el problema de veritat és sortir-se'n. La sortida fàcil. Que la crisi econòmica financera no té sortida?, que Europa, la UE i els seus veïns, no se'n sortirà de l'actual atzucac?, que l'euro deixarà de rutllar i caldrà tornar a les monedes nacionals? El pitjor és que uns i altres, i els de més enllà, se'n sortiran, sense cap mena de dubte, refent els camins que calgui, al cost que sigui –que sempre pagaran els mateixos: les grans masses humanes sense aixopluc.

Caldria pensar que potser només es pot parlar realment de política quan es donen situacions inicialment sense sortida. No es tracta de fer un cant a l'aporia perquè sí, però quan hi ha una sortida evident i plausible és quan no hi ha res més que administració. Confondre política i administració du –ha dut– a la sensació que sí que hi ha sortida, davant dels problemes donats, però només una, que cal aplicar mecànicament. I, a sobre, que aquest únic camí a transitar és obligatori, i ho és per a tothom. □

Col·lecció

BREVIARIS

Micromégas. Una història filosòfica*Voltaire*

Traducció i introducció de Martí Domínguez

Brevíssima relació de la destrucció de les Índies*Bartolomé de Las Casas*

Traducció de Pau Viciano

Estudi preliminar de Meritxell Bru

Pròleg de Miquel Barceló

Contra els galileus*Julia Emperador, dit l'Apòstata*

Traducció i introducció de Joan F. Mira

Assaigs*Victor Klemperer*

Traducció de Marc Jiménez

Introducció d'Antoni Martí Monterde

Lisboa. Llibre de navegació*José Cardoso Pires*

Traducció i introducció de Vicent Berenguer

La lluita per la vida*Charles R. Darwin / Alfred R. Wallace*

Traducció de Juli Peretó

Introducció de Manuel Costa i Juli Peretó

En una cambra i mitja*Joseph Brodsky*

Traducció d'Anna Torcal i Salvador Company

Introducció d'Antoni Munné

Juli despatxat de les portes del cel*Erasmus de Rotterdam*

Traducció i introducció d'Antoni Seva

L'esperit alemany en perill*Ernst Robert Curtius*

Traducció de Marc Jiménez

Introducció d'Antoni Martí Monterde

Assaigs d'ètica i estètica*David Hume*

Traducció i introducció de Sergi Rosell